

Табиғатты қорғау заңын бұзудан табиғи ортаға келтірілген зиян мөлшерін белгілеудің уақытша тәртібі

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігі 1995 жылғы 21 маусым. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 1995 жылғы 21 қыркүйекте тіркелді. Тіркеу N 100. Күші жойылды - ҚР Қоршаған ортаны қорғау министрлігінің 2006 жылғы 15 маусымдағы N 209-ө бұйрығымен.

Ескеरту: Уақытша тәртібінің күші жойылды - ҚР Қоршаған ортаны қорғау министрлігінің 2006 жылғы 15 маусымдағы N 209-ө бұйрығымен.

-----Бұйрықтан үзінді-----

"Қоршаған ортаны ластануының зиянын экономикалық бағалауды орнату Ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 31 мамырдағы N 486 қаулысының қабылдануына байланысты Бұйырамын:

1. Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігі 1995 жылғы 21 маусымдағы табиғатты қорғау заңнамаларын бұзу арқылы табиғат ортасына зиян келтіру мөлшерін анықтаудың Уақытша тәртібінің күші жойылсын.

3. Осы бұйрық 2006 жылғы 17 маусымнан бастап күшіне енеді.

М и н и с т р

Б е к і т е м і н

Қазақстан

Республикасы

Экология

және биоресурстар министрі

27.06.1995 ж.

Бекітілген:

Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрі

Дайындаған:

Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігінде 13.04.1994 ж.

N 21 біріккен бұйрығымен /негізгі дайындаушы Мирошенко А.Н./ облыстық және қалалық экология және биоресурстар басқармаларының бір топ жұмысшы

мамандары

Бекітуге даярлаған
және енгізген

Экологиялық сараптама және радиациялық
экология басқармасының Нормативтік-
әдістемелік қамтамасыз ету бөлімі

Келісілген:

Мемлекеттік экологиялық және
радиациялық экология бас басқармасы

KIPIСПЕ

О с ы т ә р т і п :

"Қазақстан Республикасында айналадағы табиғи ортаны қорғау туралы"
Қазақстан Республикасы Заңының 74-76 баптарына сәйкес дайындалған;
табиғи ортаға келтірілген зиянның сандық, сапалық және зиян бағасының
құны бойынша Қазақстан Республикасының қүші бар зандары мен нормативтік
актілерін пайдалануды белгілейді;
табиғи ортаны ластағаны және табиғатты қорғау заңын бұзғанда, сондай-ақ
шаруашылық дауды шешкенде, табиғат ресурстарына келтірілген зиянды өндіріп
алу жөніндегі төлемдері туралы облыстық /аудандық/ әкімшіліктері әкімдері
қаулыларының жобаларын дайындағанда қолдануға арналған.

1. Негізгі ережелер

1.1. Шаруашылық немесе өзге де қызметтердің барысында табиғатты қорғау
заңын бұзған кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдардың мемлекетке келтірілген
зияндарын, өндіріп алуға /төлетуге/ жатады;

жер, су, өсімдік және минералдық ресурстарын, жануарлар әлемі мен балық
қорлары ресурстарын жоюы мен зақымдар келтіруде;

өз еркімен табиғи ресурстарды ұтымсыз пайдаланғанда;
өз еркімен табиғи ортаны ластағанда, оның ішінде апаттық /авариялық/,
келісілмеген дүркін тастау мен шығару және қалдықтарды орналастыруда;
мемлекеттік бақылау барысында табиғи ортаны нормативтен жоғары
ластағаны мен табиғат пайдалану кәсіпорнының статистикалық есеп беруінде
көрсетілгенде таппана.

1.2. Табиғи ресурстарды жою, олардың қалыпқа келтірілуіне мүмкін емес,
әлде арнайы жұмыстарды талап ететін /жердің өндеуін, орманның көшеттелуін,
түбі тазартылатын және басқа жұмыстар/, оның ерекше шаруашылық, тауарлық,
ландшафтты-дем алатын орнын және эко-жүйелік /су реттеу, топырақ қорғау,
климат жасау және басқа/ құндылығын толық жоғалту деп саналады.

1.3. Табиғи ресурстардың зақымдануы деп саналатын, олармен ішінара,
олардың ерекше құндылығы, оны қалыпқа келтіруге рұқсат етілген жұмыстарын
тездеп жүргізуде жіберілетін /топырақтың үстіңгі қабатының шалшықтануы мен

ластануын жүйелеу/, әлде табиғи ресурстардың өздігінен қалпына келу әрекеті.

1.4. Арнайы табиғатты пайдалануға белгіленген тәртіппен алынатын рұқсатсыз істелінген табиғи ресурстарды пайдалану, өз еркімен әрекет ету деп саналады: жер участкесін пайдалану әлде иелену құқық актісі; ағаш кесу билеті әлде қосымша ағаш кесу ордері, су пайдалануға, таудың бұрылышына және т.б. арнайы рұқсаты .

1.5. Арнайы табиғатты пайдалануға рұқсат етілген табиғи ресурстарының ерекше құндылығын технологиялық дәреженің төмендігінен және шаруашылықсыздықтың салдарынан төмендетуге келтірілген табиғи ресурстарды пайдалану тиімсіз деп саналады.

1.6. Белгіленген тәртіппен алынатын рұқсатсыз істелінген атмосфераға лақтыру, сарқын суларды тастау және қалдықтар мен кез келген басқа лақтыратын заттарды табиғи ортада орналастыру, келісілмеген шығару /тастау, орналастыру/, оның ішінде дүркін шығару /тастау/ табиғи ортаның өз еркімен ластауын деп саналады .

1.7. Мемлекеттік аспаптық бақылау, талдау мен есеп айыру әдістемесі барысында анықталынған шығарындылар мен тастандылардың белгіленген лимиттерден артықтығынан және ластандырғыш заттарды орналастырудан табиғи ортаның нормативтен жоғары ластануы, ведомствоның және өндірістік бақылаушылардың кездейсоқ оқиғада табиғи ортаның өздігінен ластануын ақырына жеткізбегеннен, қалай табиғат қорғау заңы бұзылса, зиян солай төлеүтүгे жатады .

Белгіленген нормативтен жоғары ластандыратын заттарды шығару туралы қуәландыратын аспаптық өлшеулер мен талдаулардың нәтижелері өткен тексеруге дейінгі 3-айдан аспайтын кезеңде таратылады.

1.8. Булану, жану, тасу, топыраққа сіну және т.б. нәтижелерінде табиғи ортаға түсетін, табиғи ортаға келтірілген зиянның табиғи көрсеткіштері табиғат қорғау қызметтерін тексеру актілерінде табиғи ресурстардың сандық және сапалық әдістемесі және есеп беру түрлерімен және табиғи ресурстардың құндылығын жоғалтуын анықтау мүмкіншілігін және ластандырғыш заттардың абсолюттік саны әрекеттерімен сәйкес өлшеу бірлігі мен құрылымында жазылып қойылады.

Зиян мөлшері есебіне бұзушы-кәсіпорынның анықтама түрінде қосымша хабарламасы, актімен бірге сараптама қорытындысы ұсынылады.

1.9. Зиян мөлшерін бағалау құнының негіздері болып:

1.9.1. 1994 жылғы Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігі және облыстық, қалалық әкімшіліктердің әкімдерімен бекітілген " Қоршаған табиғи ортаны ластағаны үшін төлемдерді анықтау әдістемесіне /одан әрі - Экобиоресурстармині әдістемесі/ сәйкес анықталатын, табиғи ортаны

ластағаны үшін төлемдер мөлшері.

1.9.2. Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің 1993 ж. 23.02. "Қазақстан Қызыл кітabyна енгізілген өсімдіктерді зақымдағаны әлде заңсыз тапқаны, орман заңын бұзғаны үшін жауапкершілікке ақшалай тарту туралы" қаулысымен бекітілген /одан әрі - N 136 Министрлер Кабинетінің қаулысы / тасалары .

1.9.3. Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің 1993 ж. 30.09 N 978 "Жер иелеріне, жер пайдаланушыларға, арендаға алушылар мен алынған ауылшаруашылығы емес қажеті үшін ауылшаруашылығы өндірісінің шығындарының орнын толтыру тәртібі туралы ережені бекіту туралы" бекітілген қаулысымен, жаңа жер игеру құнының мөлшері.

1.9.4. Жалпы таратылған пайдалы қазбаларға, қайтара өндөлетін шикізатқа, басқа табиғи ортаны ластандыратын заттарға тексеру кезінде әсер ететін бағалар.

1.10. Бекітілген такса мен зиян есептеу әдістемесі болмағанда, оны орнына келтіруде табиғи ортаның бұзылған жағдайын қалыпқа келтірудегі нақты шығының келтірілген шығын есебімен немесе жобалау бойынша жүргізіледі /"Айналадағы табиғи ортаны қорғау туралы" Заңының 75-бабы/.

1.11. Табиғи ортаның өздігінен ластануынан келтірілген қауіп есебінен, көбінесе сырттай ұйымдастырылған шығару /тастай/ деректерінің шығатыны және ластандырғыш заттарды орналастыруға жасалынған орын, қарсы бір қосынды есебінен ортаның ең аз ластануын қамтамасыз етеді әлде уыттардың миграцияларына шек қояды, Экобиоресурстармині /1 және 3 қосымша/ белгілеген, күші бар әдістемесі мен табиғи ортаның өздігінен ластануы ерекшелігіне бейімделген нормативтік төлемге көтеріңкі еселі коэффициент қолданады :

- табиғи ортаның өздігінен ластануына еселі коэффициент K_1 ;
- есепке алынатын экологиялық ластану қаупінің еселі коэффициенті K_2 .

1.11.1. Табиғи ортаның өздігінен ластануына еселі коэффициент K_1 :

- Экобиоресурстармині әдістемесінің 1 қосымшасына сәйкес - мемлекеттік бақылау барысында айқындалған нормативтен жоғары шығаруды /тастauda/;

- табиғи ортаның өздігінен ластануы кезінде "Табиғи ортаның ластануы мен табиғи ортаға зиянды заттарды шығару /тастай/ туралы хабарларды ұсыну тәртібі туралы нұсқаумен" /Алматы, 1989 ж./ сәйкес мамандықты қажет ететін негізгі ластандыратын заттар бойынша бейнеленетін ПДК артуы жоғары экстремальдық сияқты санына тен ;

- басқа өздігінен ластану кезінде, жоғары экстремальдықта жатпайтын Экобиоресурстармині әдістемесі 1 қосымшасына сәйкес мөлшерден жоғары

1.11.2. Есепке алынатын экологиялық ластану қаупінің еселі коэффициенті К /Экобиоресурстар мині әдістемесі 3 қосымшага

2 ѿльестірү / :

- өздігімен кәсіпорындар территорияларында табигат қорғаудың талаптарымен сәйкес орналастырылған, оның ішінде лимиттен жоғары lastandyruши заттарды орналастыру /полигондарда, жақсартылған қоқыс тастайтын жерлерде, типтік қоймаларда, күл-шлак үйінділерінде, көң сақтағыштарда/; суаттар мен су жиналған жерлердегі жоспарлы тастандылар; жоспарлы деректердегі шығарындылар - 1,0;

- оның өзінде, кәсіпорындардың территорияларында орналастырылмаған, жабайы су жиналатын жерлерге сарқын су тасқындылары, жоспарланбаған деректердің технологиялық дәлелденген шығарындылары - 1,5;

- өздігінен кәсіпорындардың территорияларында ластанатын заттарды оларды орналастыруға алынбаған орналастыру; кәсіпорындар территорияларында жер асты сүйнің ластануы және технологиялық дәлелденбекен өздігінен шығарындылар, тастандылар, ауылшаруашылығына пайдаланылатын жерлердің территорияларында және мемлекеттік орман қорының ағаш пен жабылмаған жерлерде өздігінен шығарындылар /тастандылар, орналастыру мен жер асты сүйнің ластануы/- 2,0;

- мемлекеттік орман қорының ағашпен жабылмаған жерлері территорияларында өздігінен шығарындылар /тастандылар, орналастыру мен жер асты сұнының ластануы/, қоныстандырылатын және ерекше қорғалатын территорияларда, су қорғау аймақтары мен суаттардың акваторияларында /құрғаганын қосқанда/, ауыз сумен қамтамасыз ету көздерін санитарлық қорғау аймақтарының I және II белдеулерінде, курорттарды санитарлық қорғау өлкелерінің I және II аймақтарында - 3,0.

1.12. Әрекет жасаған маман, занды құқығы бар адам табиғат қорғау заңын бұзушы ретінде, зиянды төлеу жөнінде жауапкершілік тартады, егер де нақтылы айыпкер анықталмаған жағдайда, жауапкершілікті табиғи ресурстарының иесі әлде пайдаланушы, күші бар занға сәйкес, қайсысына оны қорғау жүктелінген, сол тартады. Құрылыш барысында табиғи ортаға келтірілген зиян үшін кері талап ұсынуға мүмкіншілігі бар /көрі/ заказ беруші жауапкершілікті тартады.

1.13. Бірнеше адамның жауапкершілігіне шек қоюдың мүмкіншілігі болмаған жағдайда қатысушы адамдар төлеу жөніндегі жауапкершілікті ортақ тартады, ондайда олардың жауапкершілігі жазасын белгіленген тәртіппен арбитраждық с о т б е л г і л е у і м у м к і н .

Мысалы: пестицидпен зақымданған орман участкесін авиахимиялық жолмен арам шөптерін жою барысында, совхоздың бас агрономымен бекітілген, кестеде

көрсетілген танапты әкипаж өндеді. Авиахимиялық жолмен арамшөпті жоюды жүргізгенде ведомстволық ережелері бұзылды, зиянның толық сомасына талап бір уақытта совхозға және авиакәсіпорынға да қойылуы мүмкін.

1.14. Табиғат заңын бұзу, табиғи ресурстардың екі әлде бірнеше түрлеріне зиян келтірілгенде, ресурстардың әрқайсысына бөліп, зиянның жалпы санын шығару анықталынады.

1.15. Зиянның тиуіне шек қою мүмкін болмаған жағдайда, бірнеше табиғи ресурстарға келтірілген зиянның барлық мөлшерін, қайсысында тәртіп бұзудың ақиқаты толық дәлелденсе, сол ресурсқа жатқызылуы мүмкін.

Мысалдар:

I. Өздігімен құрылым тастаның қазғанда, сол мезгілде топырақтың құнарлы қабатының жойылатыны айқындалған, жалпы зиян өздігінен құрылым тастаның қазғандағы зиянның жалпы санынан шығару осы Тәртіптің 2.4.8. тармағына сәйкес және 2.4.2 тармағына сәйкес жоюдағы зиянмен белгіленеді.

2. Бедерге құйылған аққан мұнай газының 1 тонна ауыр сұйық қалдығы бір тәуліктен кейін жағылған. Нәтижесінде жер асты сулары, топырақ және атмосфераны ластаған мөлшерлеріне шек қою мүмкін болмағандықтан, бедерге тасталынған 1 тонна ластандыруши сұйық заттың зиян мөлшерін осы Тәртіптің 2.2.2 тармағына сәйкес белгіленеді.

1.16. Ақылай жауапкершілікке тартылған табиғат заңын бұзушылар табиғи ресурстарды қалпына келтіру жұмыстары бойынша міндеттерінен босатылмайды, оның ішінде зерттелетін, жобаланатын және арнайы қалпына келтірілетін жұмыстардан.

2. Табиғи ортаға келтірілген зиян мөлшерін белгілеу тәртібі

2.1. Ауа атмосферасы

2.1.1. Атмосфераға тасталынатын ластандыруши заттардың абсолюттік саны /мемлекеттік бақылау барысында анықталынған нормативтен жоғары шығаруларда - белгіленген лимиттен шығарғанда/, келтірілген массаға /шарттық тонна/ қауіптердің салыстырылмалы коэффициентіне көбейтілуімен саналады, I/ПДК - тен.

2.1.2. Ауа атмосферасының ластануынан зиян ауа атмосферасының ластанғаны нормативінің, ластандыруши заттардың келтірілген массаларының және 1.11.1, 1.11.2 тармақтарына сәйкес еселі коэффициенттерінің K_{12} және $K_{\text{көбейтіндісіне}}$ тен.

2.2. Жер үсті және жер асты сулары

2.2.1. Сарқын сулармен әлде әр түрлі сұйық түрдегі тасталынған

ластандырушы заттардың абсолютті саны /мемлекеттік бақылау барысында анықталған нормативтен жоғары тастауларда - белгіленген лимиттен шығарғанда / келтірілген массаға қауіптердің салыстырылмалы коэффициенттерін көбейтүмен саналады, I/ПДК балық суына тең.

2.2.2. Су бетінің ластануынан зиян, тасталынатын ластандырушы заттар үшін, келтірілген массалардың және 1.11.1, 1.11.2 тармақтарына сәйкес еселі коэффициенттерінің $K_{1,2}$ және K нормативті төлемдердің көбейтіндісіне тең.

2.2.3. Жер асты суының ластануынан зиян 2.2.1, 2.2.2 тармақтарына сәйкес белгіленеді. Сонымен жер асты суларына түсетін ластандырушы заттардың абсолюттік саны, ластандырушы заттардың ерітінділері және жер асты тасқынының шығыны, қандай да бір саңылаудың дебеті бойынша жалпы қабылданылған гидрогеология әдістемелерімен белгіленеді.

Ластандырыш заттардың массасы фондық /бедерсіз бір түсті/ ерітінділерінен шегерумен анықталады, ал фонд бойынша мәлімет болмағанда - шаруашылық - ауыз суға арналған суаттарда ПДК деңгейіндегі ластандыруды шегереді.

Жер асты сулары - ластануының бақыланатын потенциалды көздерінде байқалатын саңылаулар тармақтарының бар болуы және өткен мәліметтердің фондық ластану зияны Қазақстан Республикасы Экология және биоресурстар министрлігімен 21.04.94 ж. бекітілген "Жер асты суларының ластануымен мемлекетке келтірілген экономикалық зиянды бағалаудың уақытша әдістемесіне сәйкес белгіледі.

2.2.4. Жобаланған және жобаланбаған плотиналар, бөгеттердің жолдардың бүліну салдары мен шаруашылықтың ұқыпсыздығы салдарынан пайда болған шұнқырлар, жыралардан жердің географиялық жүйелерінің ластану зияны, келтірілген массаға 2.2.1, 2.2.2 тармақтарына сәйкес апат жағдайындағы тастаулар сияқты өлшенген бөлігі жердің географиялық жүйелерінің ластануы абсолюттік массаларынан қайта есеп айырумен белгіленеді.

2.2.5. Өздігінен бөгеттердің, плотиналардың, қазындылардың жобасыз құрылыштарынан және құрылыш жұмыстарын жүргізгенде үстіңгі ағын сулардың ластану зиянын төлеуде, облыстардың және аудандардың әкімшіліктерінің әкімдерімен белгіленетін облыстық индексациясымен суды қамтамасыз ету кестесіне сәйкес судың құнына 10 еселі мөлшерде тарту.

2.2.6. Экология және биоресурстар мекемесімен қасіпорындарға берілген тәртіппердің жүргізілмеуінен қорғалатын су алаптарының шалшықтануына осы тәртіптің 2.4.6 тармағына сәйкес зиян төлетуге тартылады.

2.3. Қалдықтарды, қайта өндөлетін шикізаттарды, басқа ластандыратын заттарды табиғи ортаға орналастыру.

2.3.1. 1.11.1, 1.11.2 тармақтарға сәйкес еселі коэффициенттері K және K мен

қалдықтардың абсолюттік массалары /нормативтен жоғары 1 2 орналастыру - белгіленген лимиттерді шығарғанда/ өздігімен табиғи ортаға қалдықтарды, оның ішінде көндерді, қарашіріктерді, құлдер мен шлактарды, тау өндірістерінің қырышықтары мен шламдарын орналастыру, заң бойынша олардың уыттылығы есебімен қалдықтарын орналастырудың нормативті төлемінің көбейтіндісіне тең.

2.3.2. Белгіленген рұқсаттардың уытты кластар қалдықтарын орналастыруда сақталмауы, өздігімен орналастыру сияқты қаралады, қайсысынан зиян анықталса, 2.3.1 тармағына сәйкес нормативті төлемді шегергенде.

2.3.3. Өздігімен табиғи ортаға қайта өндөлінетін шикізаттарды, тыңайтқыштарды, қатты мұнай өнімдерін, улы химикаттар мен ыдыстардағы сұйық мұнай өнімдерін, құрылым материалдарын және ластандырғыш заттарды орналастырудың зиян төлемін өтеу. 1.11.1, 1.11.2 тармақтарына сәйкес еселі коэффициенттері $K_{1,2}$ және K мен абсолюттік массалары, олардың бағасының 10 % көбейтіндісіне тен.

2.3.4. Белгіленген тәртіппен келісілмеген улы химикаттарды территорияларда өндірудің зиянын төлету, пестицидтерге енгізілген 2.2.1 және 2.2.2 тармактарына сәйкес белгіленген мөлшерде тартылады.

2.3.5. Өздігімен табиғи және қала құрылыштарына құрылыш материалдарын, тау өндірісінің қиыршықтары мен шлактарын, құрамында жасанды және табиғи радионуклеидтері санитарлық мөлшерден артатын сарқын және рудник суларын орналастыру, сондай-ақ иондалатын сәулелену көздерінің зиянын пропорционалды орналастырылған материалдың жалпы радиоактивтілігін, санитарлық норма шегіндегі жалпы радиоактивінің бөлтігінен шегерген мөлшерінде төлеңеді.

Орналастырылған жалпы радиоактивті материалдың 1 микрокюри үшін нормативті төлем, табиғи ортаға 1 тонна өнеркәсіптік уытты қалдықтарын орналастыру үшін нормативті төлемге тең қабылданады /активті деңгей классификациясы - Қазақстан Республикасы Экобиоресурстармині, 1994 ж., Алматы, 12-15 беттер "Иондалған сәулелену дозиметрлері және радиометрлермен өлшеу бірлігі және радиациондық қорғау мәселелері" жағасына **сәйкес / :**

- егер табиғи құрылым материалдары табиғи радионуклеидтің мөлшері бойынша нормадан артқан жағдайда IV класс бойынша
 - сұйық және қатты әлсіз радиоактивтігі - III класс бойынша
 - орташа радиоактивтігі - II класс бойынша
 - жоғары радиоактивтігі - I класс бойынша
 - топырақтың мұнай өнімдерімен, уытты химикалтармен, аммиак

селилрасымен ластануының анықталуына көзбен шолу.

табиғи ортаға өздігімен радиоактивті қалдықтарды, сарқындар мен материалдарды орналастырудан зиян 1.11.1, 1.11.2 тармақтарына сәйкес еселі коэффициенттердің K_{12} және K және микрокюриінің меншікті жалпы активінің нормативті төлеу көбейтіндісіне тең /меншікті активтің нәтижесі/.

2.4. Жер, жер қойнауы

2.4.1. Жер ресурстарына келтірілген зиян Министрлер Кабинетінің N 978 қаулысы бойынша белгіленеді.

2.4.2. Топырақ жамылғысын жоюда, көмбеде әлде ластануынан құнарлылығын жоғалтуға келтірілген зиян Министрлер Кабинетінің N 978 қаулысының I қосымшасы бойынша топырақтың бонитетіне сәйкес жаңа жерді өндөу құнының нормативіне тең.

Топырақтың құнарлылығын толық жоғалтуға тәсестірілген ластанумен есептеле тін келесі:

- 0-10 см қабатындағы шоғырлануында топырақтың уытты заттармен ПДК / ГОСТ 17.4.3.06-88/ 5 жоғары ластану;

- балықшаруашылық суаттар үшін балық өсіргіш ерітінділерінде ластандыруши заттардың 10 ПДК жоғары мөлшерінде топырақты ағын сулармен басып кету.

2.4.3. Топырақты әртүрлі кластардағы уыттылардың бірнеше заттарымен ластандырғанда, молырақ уытты заттарды әлде олардың комплексті ықпалына нормативті төлеулер қолдану керек.

2.4.4. Топырақтың қабатына, оның құнарлылық бөлігін жоғалтуына келтірілген зиян берілген жер бөлігінің топырағы бонитетіне дейінгі және кейінгі зиян келтірілу балдарына сәйкес нормативтердің құндарының айырмашылығы сияқты белгіленеді.

Құнарлылықты жоғалту дәрежесі белгіленеді:

- жер қыртысы сапасын бағалап айыру әрекеті әдістемесі бойынша;

- топырақтың көрсетілген түрлік және тектік белгілерінің морфологиялық езгерулері бойынша делдалды әлде экспортты;

- топырақтың уытты заттармен 0-10 см қабатында 1-5 ПДК /ГОСТ 17.4.3.06-86/ ерітінділері аралығында ластануының пропорционалды дәрежелері;

- балық шаруашылық суаттары үшін 1-10 ерітінділер аралығындағы бақыланатын ластандырғыш заттардың пропорционалды ерітінділері.

2.4.5. Топырақтың минералдық тыңайтқыштар араласуымен, өндірістік және тұрмыстық қалдықтармен, тау жыныстарымен және құнарсыз топырақпен ластануы, топырақтың құнарлы қабатының мағынасыз зақымдалуынан ластануының анықталуына көзбен шолумен белгіленетін жерді тазартуға

жіберілетін Министрлер Кабинетінің N 978 қаулысының I қосымшасына сәйкес, жерді қалпына келтіру нормативті құнының 20% мөлшерінде зиянды төлетуге тартылады.

2.4.6. Өздігімен басып алынған әлде жерді мақсатсыз пайдаланған, оның ішінде шалшықтанған және тыңайған жерлерді, коргалатын су жағалауларының алаптарын, гидрографиялық элементтердің жүйелерін, сондай-ақ олардың талаптың орындалмай шалшықтанғанына Министрлер Кабинетінің N 978 қаулысының 5 тармағымен белгіленетін зиян мөлшерімен төлетуге тарту, топырақтың құнарлылығына келтірілген зиянға қосымша алынады.

2.4.7. Іске асырылмаған жұмыс көлемінің жобасына пропорционалды жер өндеуді сапасыз жүргізуде, көгалдандырылатын жерлер мен аз өнім беретін территорияларға сметалық құнының бөлігін төлетіледі.

2.4.8. Жалпы таратылған пайдалы қазбаларды өздігімен тапқаны үшін облыстың және аудандық әкімшіліктері әкімдерінің шешімдеріне сәйкес зиян мөлшерін дайын өнім бағасынан 10 еселі төленеді.

2.5. Өсімдіктер әлемі

2.5.1. Өсімдіктер әлеміне келтірілген, сондай-ақ қалаларда көшеттер отырғызудағы зиянды Министрлер Кабинетінің бекітілген N 136 қаулысымен, таксасы /келісімді баға/ бойынша белгіленеді.

2.5.2. Құрылышы аяқталған объектілердің көгалдандыруды жүргізбегені әлде толық жүргізбегені үшін жұмысының жобасы бойынша сметалық құнының іске асырылмаған бөлігі төленеді.

2.5.3. Мемлекеттік орман қорлары және басқа пайдаланылатын жерлерге мал шаруашылығы объектілерін /қашарлар, сауын аландары, жазғы лагерлер, қоралар және т.б./, орман жабындыларынан бөлу шекарасынан кемінде 1 км арақашықтықта орналастыру /орман шаруашылығы кәсіпорындары мен аудандық экология және биоресурстар басқармасымен келісілмеген/ мемлекеттік орман қорларында мал шаруашылығы объектілерін өздігімен орналастыру, 2.4.6 тармақтарына сәйкес белгіленетін төлем мөлшерін өтеуге тартылады.

2.5.4. Белгіленген тәртіпке жатпайтын орман дақылдары қорларының жерлерінде әлде пайдасыз ормандарда, орман дақылдарын құру, 2.4.6 тармақтарына сәйкес белгіленетін 0,1 еселі коэффициентімен мөлшерін төлетуге тартылады.

2.6. Жануарлар әлемі, балық қорлары және гидробионттар.

2.6.1. Жануарлар әлеміне, балық қорларына және ластандыру арқылы жанама түрде гидробионттарға, жер, су және өсімдік ресурстарын зақымдау әлде жою зиянын, нақты табиғи ресурстарына осы Уақытша тәртіппен белгіленеді.

2.6.2. Жануарлар әлемі, балық қорлары және гидробионттардың объектілеріне тікелей келтірілген зиян, жануарлар әлемі және балық қорларын

қорғау ортасының күші бар нормативті актілері бойынша белгіленеді.

Қазақ ССР Министрлер Кеңесінің 1978 ж. 8 қыркүйектегі N 353 қаулысы.

Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің 1992 жылғы 26 наурыздағы "Жануарлар әлемін қорғау жөніндегі қосымша шаралар туралы" қ а у л ы с ы .

Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің 1993 жылғы 15 қыркүйектегі N 889 "Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне толықтырулар мен өзгертулер енгізу туралы" қаулысы.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК